

Panoramische zeezichten

DOOR ROB BECKER

Siebe Swart is documentair fotograaf, gespecialiseerd in panorama- en luchtfotografie. Zijn grote archief met vanuit een helikopter geschoten beelden beslaat heel Nederland. De kenmerkende weidsheid van die luchtfoto's is ook te vinden in Swarts langgerekte landschappen. Deze maand verschijnt zijn nieuwe boek *Time and Tide wait for no man*: een bundeling zeegezichten gemaakt langs de kust van de Noordzee, Waddenzee en (voormalige) Zuiderzee. De publicatie wordt geflankeerd door een expositie in Museum Panorama Mesdag.

© Siebe Swart

Het afdalen naar maaiveldniveau werd ingezet na zijn 'Land van lucht en water'-expositie van luchtfoto's, een kleine tien jaar geleden in Huis Marseille in Amsterdam. Swart: "Ik ging op zoek naar een vervolg en zou luchtfoto's die ik had van allerlei locaties in Nederland gaan combineren met foto's op het land. Op papier klinkt dat heel mooi, maar het werkte in de praktijk niet. Dan had ik wel een prachtige luchtfoto van de rivier de IJssel, maar het landschap wat ik daarbij maakte was niet echt interessant. De beoogde wisselwerking bleek te veel 'bedacht'. Ik heb daar wel twee jaar mee geworsteld. Pas toen ik datzelfde concept ging loslaten op de Friese en Groningse Waddenkust begon het beter te werken. De abstractie van die gebieden wanneer je ze uit de lucht fotografeert bleek op die locaties ook op de grond te realiseren te zijn. En de weidsheid van het landschap bij de kust kon ik het best laten zien door gebruik te maken van panorama's."

"In het proces heb ik nog eens een 6x17 camera geleend van collega-fotograaf Hans van der Meer, maar uiteindelijk ben ik beelden gaan maken middels een omslachtige methode van rijen van foto's die later gemonteerd worden en

waaruit je eventueel ook nog een uitsnede kunt maken. Deze montages boden meer artistieke mogelijkheden waar het gaat over beeldhoek en verhoudingen van het beeld. Alle foto's in deze serie zijn zulke digitale montages en geven weer wat ik zie als ik om me heen kijk. Als wij samen aan het strand zouden wandelen of op een zandplaat op een Waddeneiland zijn dan kijk je ook om je heen: dat is het idee erachter, en het gevoel erbij."

"In het verleden maakte ik ook wel panorama's op film met een Roundshot camera die uit zichzelf om zijn as roteerde, maar nu maak ik gebruik van een hulpmiddel: een panorama-robot die ervoor zorgt dat digitale foto's netjes verdeeld na elkaar gemaakt worden. De camera – voorheen een Nikon D800E, nu een Fuji middenformaat – schroef ik op de robot die in twee dimensies kan bewegen. Zo laat je de eerste foto 'linksboven' en de laatste 'rechtsonder' maken en kun je bepalen in welke verhouding je hoeveel van de lucht en voorgrond vastlegt. Het voordeel van het werken met die robot is dat alle afzonderlijke foto's mooi verdeeld zijn. Wanneer je die dan in de speciale software 'stopt' dan kan die dat goed verwerken. Als ik daarentegen met

© Siebe Swart

“ De zeegezichten vormen de
weerslag van een persoonlijke
ontdekkingsreis langs de
Nederlandse kust

© Siebe Swart

“ Vrijwel alles wat te zien is
aan de Nederlandse kust is op
een of andere manier aangelegd

windkracht 9 en stormvloed in mijn laarzen op de grens van duinen en zee sta, ga ik niet met een statief met daarop een camera naar buiten. Dan fotografeer ik uit de hand en probeer ik zo'n zelfde gebied in stappen te fotograferen en worden de losse beelden handmatig in elkaar gezet."

ONTDEKKINGSREIS

Swarts luchtfoto's van uiteenlopende onderwerpen als steden, rivieren, Deltawerken en landbouwgebieden kun je zien als ingerichte of urbane landschappen waarin naar de aanwezigheid van mensen verwezen wordt, zonder dat die nu in beeld worden gebracht. In deze panorama-serie is de mens ook afwezig, maar is het ogenschijnlijk natuurlijke landschap eigenlijk ook door de mens vormgegeven.

Swart: "Vrijwel alles wat te zien is aan de Nederlandse kust – dijken, zeeweringen – is op

een of andere manier aangelegd. Alleen de duinen zijn strikt genomen niet aangelegd, maar worden wel weer nadrukkelijk onderhouden door zandsuppletie of andere zaken."

"Dit is tot op heden mijn meest persoonlijke project. De zeegezichten vormen de weerslag van een persoonlijke ontdekkingsreis langs de Nederlandse kust. De serie is vooral bedoeld om van het resultaat, de foto's, te genieten, zonder documentaire intenties. Het is prettig om daar alleen te zijn en die beelden scheppen in zekere zin de illusie zelf op die locaties te zijn. Ik fotografeer veelal 's morgens vroeg of laat in de avond om het mooie licht en een fijne bijkomstigheid is dat het dan ook stil is en er niet veel mensen zijn."

LANDKAART OP DE BANK

Waar het gros van Swarts werk concreet en vrij technisch is, zijn deze nieuwe geabstraheerde

zeezichten kunstzinnig te noemen. Swart: “Ik ben inmiddels 64 en heb zelf het gevoel dat ik nu pas op mijn best ben. Ik wil al dat andere werk van de afgelopen jaren niet bagatelliseren maar in creatief opzicht is dit werk het beste wat ik ooit gemaakt heb. Het concrete van het onderwerp, en dat het een bedoeling en een toepassing moet hebben, is steeds verder op de achtergrond geraakt. Dat komt omdat ik – misschien ook wel ‘van binnen’ – nu groot genoeg ben om die ruimte voor mezelf te durven nemen. ‘Bevrijding’ is een te groot woord, maar er zit wel zo’n element in: ik voel me wel heel vrij en ik sta te popelen om nieuwe dingen te maken. Over een paar weken ga ik naar Normandië en het ligt voor de hand om ook de

Duitse en Deense wadden te fotograferen. Dat is psychologisch van aard: ik wil alvast ‘verder aan het gaan zijn’. Ik weet ongeveer waar ik naartoe ga, de landkaart ligt hier op de bank en ik ben al plekken aan het voorbereiden, al laat ik nog open hoe ik de nieuwe foto’s ga maken. Er is dus een *Time and Tide* deel twee aan het ontstaan en ik verwacht dat ik daar twee jaar over zal doen.” □

© Siebe Swart

SIEBE SWART (1957) is documentair fotograaf, gespecialiseerd in panorama en luchtfotografie voor stedenbouw, planologie en ruimtelijke ordening. Zijn belangrijkste activiteit is de exploitatie van een omvangrijk online luchtfoto-archief. Daarnaast werkt hij in opdracht van onder meer Rijkswaterstaat, het ministerie van Infrastructuur en Milieu, NRC Handelsblad, Planbureau voor de Leefomgeving en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Swart publiceerde verschillende eigen boeken en boeken in opdracht. De tentoonstelling *Time & Tide* is te zien in Museum Panorama Mesdag, Den Haag van 17 oktober 2021 tot 27 februari 2022.